

consonni

aurkezten dugu

ZIRRIBORROAK ETA GERO

MUNDU POSIBLEEI BURUZKO ISTORIOAK ETA FABULAZIOAK

Azalak koordinatutako antologia

«Hamar mundu posible ekartzen dizkigu etorkizuaren dekalogo honek. Norberak aukeratu dezala gogoak ematen diona».

(35. orrialdea).

*Etorkizunean pentsatzeak ziurgabetasuna kudeatzen laguntzen digu, eta, ildo horretan, etorkizunaren dekalogo bat proposatzen digu liburu honek. Zirriborroak eta gero proiektuak hamar egileren hamar fabula eskaintzen dizkigu: **Katixa Agirre, Uxue Alberdi, Lucía Baskaran, Harkaitz Cano, Gabriela Damián Miravete, Belén Gopegui, Karmele Jaio, Danele Sarriugarte, Iban Zaldua eta Patxi Zubizarreta.***

*Arabako Azala kreaio-espazioaren gonbidapen batetik abiatuta eta irudimenaren botere bereziaren indarrez, kontakizun bana eraiki zuten hamar idazle horiek, **zenbait alternatiba sozial, kultural, afektibo, feminista eta dekolonialetan oinarrituz, argitara ekarri nahian natura-, giza eta teknologia-baliabideekin daukagun harremana kudeatzeko beste modu batzuk.** Fikzioa ez da gizartearen aurkako zerbait, baizik eta haren isla; horregatik, funtsezkoa da eskaintzen dizkigun narratibak analizatzea: mobilizatzaera bultzatzen dute, ala paralizatu egiten gaituzte?*

*Liburu bakar batean bildu ditugu disidenteak eta kontrahegemonikoak izan nahi duten hamar narrazio horiek, **eraldaketaren narrazioak, gehienak euskaraz sortuak.** Orriotara dakartzagun ipuinak irakurri eta gero, irudi, ernamuin, erreberberazio, uhin eta indar-eremuen artean ibiliko gara. Irudi bakoitzak konstelazio bat elikatuko balu bezala. Hitz bakoitzak kosmos oso bat argiztatuko balu bezala. **Nolako funtsa, halako forma. Nolako egurra, halako ezpala. Nolako zirriborroa, halako etorkizuna.***

«Zirriborro bat behin-behineko testu bat da, alda daitekeena, edo paper zirrimarratu bat, hau da, testu potentzial bat (etorkizunean existitzeko aukera duena). Baina aurretik idatzitako zerbait ezabatzea ere bada zirriborratzea; alegia, aukera ematen digu berrabiarazteko, aldatzeko edo erreala dena eraldatzeko». (Teresa López-Pellisaren hitzaurrea, 33. orrialdea).

Azkenean iritsi da consonnira *Zirriborroak eta gero* hamar kontakizun biltzen dituen antologia. Alternatiba sozial, kultural, ekologiko, afektibo, hezitzaile, feminista, dekolonial, arraza arteko, politiko, ekonomiko eta kulturei buruzko hamar kontakizun dira, komunitatean bizitzeko beste modu batzuk erakusten dituztenak eta baita ere baliabide natural, teknologiko eta gizatiarrak kudeatzeko. Izan ere, Teresa López-Pellisak bere hitzaurrean dioen bezala, narrazio horiek fabula gisa aurkezten dira, eta fabula bat gizakien eta gizartearen bizioak eta bertuteak agerian uztera bideratuta dago, irakaspen batekin amaitzeko. Izan ere, ipuin hauen helburua alternatiba ezberdinak erakustea eta hauek nola eraiki eta bizi behar diren adieraztea da.

Antologia honetako hamar idazkiak benetako proiektuetan oinarritzen dira, hauen etorkizun hurbileko inpaktu eta ondorio sozialei buruz espekulatzen da. Izan ere, aldaketa globalak, neurri handi batean, tokiko ekintzen menpe daude, eta kasu honetan, Euskal Herrian gertatzen diren benetako alternatibez ari gara, hala nola **Errekaleorreko** langile-auzoa, **Armas Eusko Label para la Guerra** plataforma, **Lumínica Ambiental** enpresa, zaintzako auzo-sareak, Moredako **La Equidad** kooperatibaren dolarea, irabazi-asmorik gabeko

GoiEner Taldea kooperatiba, Gasteizko Ramon Bajo Eskola, Usurbilgo hirigintza feminista, Karabeleko lursaileko nekazaritza ekologikoa eta Territorios Entrelazados ekimena. Liburu honi esker jende askok ezagutuko dituen proiektuak dira hauek, etorkizun hobeagoa eraikitzeko ametsetan jarraitzeko aukera emango duten proiektuak alegia.

«Etorkizuna: orainetik eta iraganetik pentsatu, bisualizatu eta irudikatzeari utzi behar ez diogun arazoa izendatzeko modurik hoberena». (262. orrialdea).

Izan ere, utopiei buruz hitz egiten denean, gauzatzea ezinezkoak diren abstrakzioetan pentsatzen da, halere irudimenaren botereak erakutsi digu fikzio espekulatiboa iraultzailea dela, eta aldaketarako aukerak eskaintzen dizkigula, egungo arazoei irtenbideak proposatzen dizkieten sormenezko tresnen bidez, narratiba disidente eta kontra-hegemoniko gisa. Honi Teresak berak eraldaketaren narratiba deitzen dio. *Zirriborroak eta gero* biltzen diren literatura-ariketak, abstraktuari aurka egiten diete eta idazkien bidez errealitate bihurtzen dute.

Liburu hau **Azalak** garatu zuen Lasieran, artadi baten magalean dagoen 12 biztanleko arabako herrian, kokatutako egoitza artistikoan. Kultur proiektu ekoizpenean ibilbide luzea duten hiru lagunek, **Arantxa Mendiharatek, Ixiar Rozasek eta Idoia Zabaletak** sortu zuten taldea, eta bertan 10 fabula indibidual moduan argitaratu ziren, ilustrazioekin batera, euskaraz eta gaztelaniaz, bilduma berean 2018 eta 2022 bitartean. Gaur egun bilduma honetan denak topatuko ditugu, lehen aldiz bi hizkuntzetan, consonniren eskutik

«Zirriborroak eta gero zalantzan jartzen ditu gure mundu sistemako oinarrizko uste batzuk. «Zer gertatuko litzateke baldin eta...? galdetuz, orainaldiko arazoetatik atera eta etorkizun berrien aukerako sortu nahi ditu. Posible ote da gizarte postkapitalista bat?, bizi gintezke mugarik gabe?, behar bezala erabiliko al ditugu energia-baliabideak?, nolakoa litzateke mundua argi-kutsadurarik gabe?, posible ote da ekoiztea kapital-metaketarik gabe?, posible ote da ikuspegi feminista eta sostengagarri batez diseinaturiko hiri bat?, ezagutzen al dugu bidaiatzeko modu ekologikoagorik?, imajinatzen al duzu nola biziko zinatekeen hiri hiperteknologiko eta ekologiko batean?, pentsatu al duzu nola atera bizirik energia-krisitik eta gainpopulazio-arazoetatik?, bideragarria ote da familia-instituzio nuklearretik kanpoko zaintza-eredu bat?, posible ote litzateke ekoizpenari eustea lau orduko lanaldiak eginda?, nolakoa izango litzateke heteronormatibitaterik gabeko gizarte bat?, nolakoa litzateke mundua pentsamendu dekoloniala hegemonikoa balitz?, posible ote da sexu/genero-sistema deuseztatzea?, pentsa zenezake nolakoa litzatekeen patriarkaturik gabeko gizarte bat?, posible ote litzateke Iparrak eta Hegoak elkar ulertzea?, zer praktika-mota egin behar ditugu planetarekin daukagun harremana birpentsatzeko? Galdera horien erantzunak aurkitzeko, ez dago liburu hau irakurtzea baina gauza hobeagorik».

(Teresa López-Pellisaren hitzaurrea, 33. orrialdea).

Katixa Agirre. Vitoria-Gasteiz, 1981. Euskal idazlea da. Bi ipuin liburu argitaratu ditu. *Sua Falta Zaigu* (Elkar, 2007) eta *Habitat* (Elkar, 2009), eta ume zein gazteentzako hainbat istorioen egilea da. 2015ean bere lehenengo eleberria argitaratu zuen *Atertu arte Itxaron* (Elkar), hainbat hizkuntzatan argitara eman dena. 2018an *Amek ez dute* (Elkar) argitaratu zuen, bederatzi hizkuntzatarara itzulia eta laster zinemara adaptatuko dena. 2022an argitaratu zuen bere azken eleberria, *Berriz zentauro* (Elkar), fikzio espekulatiboaren esparruan sartuz.

Iban Zaldúa (1966). Historia irakaslea da, eta donostiar gasteiztartua. Ipuingilea da batez ere: *Gezurak, gezurrak, gezurrak* (2000), *La isla de los antropólogos y otros relatos* (2002), *Itzalak* (2004), *Etorkizuna* (2005, Euskadi Literatur Saria), *Biodiskografiak* (2011), *Inon ez, inoiz ez* (2014), *Sekula kontatu behar ez nizegun gauzak* (2018), *Como si todo hubiera pasado* (2018)... Nobelen (adibidez, *Si Sabino viviría*, 2005koa) eta saioen (2012ko *Ese idioma raro y poderoso* edo 2016ko *(Euskal) Literaturaren alde (eta kontra)*, besteak beste) perpetratzailea ere bada. Beraren azken lan argitaratua *Ipuina engainua da narrazio bilduma da* (2022). Volgako Batelariak literatur aldizkariko partaide izan zen.

Danele Sarriugarte. Elgoibar, 1989. Itzultzailea eta idazlea. Bi eleberri eta zenbait kontakizun argitaratu ditu, eta hainbat egileren lanak euskaratu, besteak beste, Henry David Thoreau eta Assata Shakur. Argia aldizkarian elkarrizketa sakonak egiten ditu hiru astean behin.

Karmele Jaio. Gasteiz, 1970. Karmele Jaiok hiru eleberri idatzi ditu (*Amaren eskuak*, 2006; *Musika airean*, 2009 eta *Aitaren etxea*, 2019); hiru ipuin-liburu (*Hamabost zauri*, 2004; *Zu bezain ahul*, 2007 eta *Ez naiz ni*, 2012), eta poesia-liburu bat (*Orain hilak ditugu*, 2015). Haren lehen eleberriak oso harrera ona izan zuen; hainbat hizkuntzatarara itzuli da, eta ingelesezko bertzioak English Pen Award saria jaso zuen. *Aitaren etxea*, bere azken noibelak, Euskadi Literatur Saria jaso zuen. Jaioren lanek sari ugari jaso dituzte; zinemara eta antzerkera egokitu dira, eta haren ipuinak hainbat antologiatan argitaratu dira; besteak beste, *Best European Fiction 2017* bilduman eta *The Penguin book of Spanish short stories* delakoan.

Basoaren erdian, **Belén Gopegui** hazi infinitesimalatik zuhaitzaren adaburura iragaten da, sistema begetaletatik sozioekonomikoetara. Haren liburu eta kontakizunek, argizko hatsen eran, sasitza zeharkatzen dute. Humanitateetan doktorea da (UC3M), eta honako lan hauek argitaratu ditu, besteak beste: *La escala de los mapas* (1993), *La conquista del aire* (1998), *Lo real* (2001), *El lado frío de la almohada* (2004), *El padre de Blancanieves* (2007), *Deseo de ser punk* (2009), *Acceso no autorizado* (2011), *El comité de la noche* (2014) eta *Quédate este día y esta noche conmigo* (2017) eleberriak; *Ella pisó la Luna, ellas pisaron la Luna* (2019) konferentzia, eta *Rompiendo algo* saiakera-bilduma.

Harkaitz Cano. Idazlea da. la genero guztiak landu ditu: novela (*Twist, Fakirraren ahotsa*), poesia (Norbait dabil sute-eskaileran, Pozaren erdia), saiakera (*Zinea eta literatura, Kandelikara*) zein antzerkia (*Sisiforen paperak, Hondamendia*), baina beti aitortu izan du narrazio laburra duela kuttun (*Neguko zirkua, Beti oporretan*). Sylvia Plath, Hanif Kureishi, Raymond Carver, Anne Sexton eta Allen Ginsberg ekarri ditu euskarara, eta haren lana dozena bat hizkuntzatarara itzulia izan da. Lankidetzan estuan aritzen da euskal ilustratzaile, koreografo zein kantariekin.

Patxi Zubizarreta (1964) Ordizia du jaioterri eta Gasteiz sorleku. Han sortutako lanetan erroak nabarmentzen dira, hala nola *Atxiki sekretua* obran eta *Urrezko giltza* disko-liburuan, edota *Hiru gutun Iruñetik* nobelan. Baina hegoak ere nabariak dira, batez ere migrazioak eta mundu arabiarra guregana hurbiltzeko orduan, esate baterako *Usoa* eta *Korri, Kuru, korri!* ipuinetan, edota *Eztia eta ozpina* nobelan. Erroak eta hegoak berak itzultitako Saint-Exupéryren *Printze Txikia* edo Mahfuzen

Mirarien kalezuloa obretan ere ageri dira. Lan ugari itzuli eta saritu dizkiote —Aldecoa, Euskadi, Espainiako Nazionala *Zerria-Porcus* lanarekin—, eta, generoak eta diziplinak bateratuz, hainbat ikuskizun eta performance eskaintzen jarraitzen du bai gurean bai atzerrian.

Uxue Alberdi Estibaritz. (Elgoibar, 1984). Idazlea eta bertsolaria da. Bi ipuin-liburu (*Aulki bat elurretan*, Elkar, 2007; *Euli-giro*, Susa, 2013), bi nobela (*Aulki-jokoa*, Elkar, 2009; *Jenisjoplin*, Susa, 2017) eta kronika literario bat (*Dendaostekoak*, Susa, 2020) idatzi ditu. Haur-literaturan hainbat lan ditu argitaratuak; haien artean, *Besarkada* (Euskadi Saria 2016), *Hili* eta *Poza* album ilustratuak. Alfonsina Storniren poemak itzuli ditu euskarara, eta zenbait irakurle talde gidatzen ditu. *Kontrako eztarritik* saiakerak Saiakerako Euskadi Saria jaso zuen 2019an. Bertsolaritza eta feminismoa uztartzen dituzten hainbat proiektutan parte hartzen du.

Lucía Baskaran (Zarautz, 1988) *Gorputz madarikatuak* (Alberdania, 2019 - *Temas de Hoy*, 2019) eta *Partir* (Expediciones Polares, 2016) eleberrien egilea da. *Ya no recuerdo qué quería ser de mayor* (Temas de Hoy, 2019) ipuin-bilduman parte hartu du, eta Alix Kate Shulmanen *Memoirs of an Ex-Prom Queen* itzuli du gaztelaniara, *Memorias de una ex reina del baile* izenburupean. *El País*, *Diario El Salto*, *El Periódico de España* eta *Glamouren* idatzi izan du, beste hainbat argitalpenen artean. Gaur egun, hirugarren eleberria idazten ari da, Literatura feminista eta LGBTQ+ irakasten du, eta Donostian bizi da.

Gabriela Damián Miravete Mexiko Hirian jaio zen. Haren istorioak ingelesera, italierara, portugesea, frantsesera eta euskarara itzuli dira, eta Hugo Sariaren eta World Fantasyren antologia finalistetan argitaratu. Zenbait lankidetzeta-proiekturen sorreran parte hartu du, hala nola Mexicon: Imaginación y Futuro, eta Cúmulo de Tesla arte- eta zientzia-kolektiboa, zeinak *Mis pies tienen raíz* (Océano, 2021) argitaratu baitzuen duela gutxi. «Soñarán en el jardín» lana idatzi zuelarik, non feminizidiorik gabeko etorkizuneko Mexiko bat irudikatu baitzuen, James Tiptree, Jr. 2018 saria irabazi zuen (gaur egun, Otherwise, hainbat egile entzutetsuk jaso izan duten saria, hala nola Ursula K. Le Guinek, Kelly Linkek eta Akwaeke Emezik). Etorkizuna pentsatzeko espazio ugaritan parte hartu du; esate baterako, «Futurs d'avant» programan (Brasilgo aarea kuradore-plataformaren eta Parisko Jeu de Paume museoko espazio birtualaren artean gauzatua), *Meteotopian* (injustizia klimatikoko fikzioak, Osloko Unibertsitatea, Norvegia); Co-Futures proiektuan, Arizona State Universityrekin (EUA); eta *Zirriborroak eta gero* ekimenean (Azala sorkuntza-espazioa, Euskadi). Etorkizuneko Ikasketen Historiako irakaslea da Mexiko Hiriko Diseinu, Zinema eta Telebista Zentroan, eta *La canción detrás de todas las cosas* liburuen egilea (Odo Ediciones, 2023).

EDIZIOA ETA EPILOGOA

Idoia Zabaleta, Ixiar Rozas y Arantxa Mendiherat zein bere interes eta testuingurutik abiatuta, *Zirriborroak* eta gero proiektua pentsatzeko eta martxan jartzeko elkartu dira. Idoiak, Azalaren sortzaileak, gertuko ingurunearekin lotu nahi zuen artisten egonaldietarako espazioa; Arantxarentzat, garrantzitsua zen etorkizun bizigarriak pentsatzen lagunduko zuten iruditeriaks ortzea; Ixiarri, iruditeria horiek hedatzea eta idazleei bide horretan lagun egitea interesatzen zitzaion.

HITZAURREA

Teresa López-Pellisa Alcaláko Unibertsitateko irakaslea eta Estudios del Futuro laborategiaren zuzendaria da. Zientzifikzioan, ziberfeminismoetan eta literatura fantastikoan espezializatua da. Haren lanen artean, aipagarriak dira *Patologías de la realidad virtual. Cibercultura y ciencia ficción*, *Historia de la ciencia ficción en la cultura española* eta *Historia de la ciencia ficción latinoamericana* (1. eta 2. liburukiak).

ITZULPENA

Amaia Apalauza Olo itzultzaile-zuzentzailea da. Hainbat saiakera eta literatura-lan itzuli ditu (besteak beste, Ursula K. Le Guin, Olga Tokarczuk, Slavenka Drakulić, bell hooks eta Angela Davis), eta, itzuli dituen egileek bezala, oinak orainean ezarrita amesten du etorkizunari buruz.

José Luis Padrón Plazaola (Legazpi, Gipuzkoa, 1970). Filologia ikasketak egin zituen. Unibertsitateko espezialista Eusko Ikasketetan, graduondokoa. Liburugintzan eta poesian ibilbide oparoa osatu du. 1999an kritika saria jaso zuen. Itzultzailea eta kultur eta sormen eragilea da ogibidez. Lizardiren baratza poesiari buruzko saioa zuzentzen eta aurkezten du, Euskadi Irratian.

AZALEKO IRUDIA

Paula Estévez (Donostia, 1984) EHU Arte ederretan lizentziatutako komiki-marraskilaria eta ilustratzailea da. Idatzizko komunikabideentzat eginten du lan komiki eta animazio proiektuak garatzen dituen bitartean. Paulak gainera autoedizioetan eta kolektibitateetan interes handia dauka, horregatik Tupust!, euskal emakume komikilarien elkarteko kidea da eta Guillotina Donostiako autoedizio topaketaren sortzaileetako bat.

LIBURUARI BURUZ ESAN DUTENA

«Dimentsio itzeleko liburu txiki hau bilatzen baduzue, ez duzue soilik liburu bat aurkituko, baizik eta bizitzeko modu bat. Ez duzue gutxiagorik aurkituko. Ez gutxiagorik».

— Alfons Cervera, *Postdata, Levante*

«*Zirriborroak eta gero* lorpen hutsa izan da, lehen pauso bat; izan ere, mundua aldatuko duten utopia txikiekin amets egiteko, lehenik eta behin ezagutu egin behar dira. Gai izango ote dira zirriborro hauek paperaz harago joan eta gure etsipena astintzeko?».

— Santiago Canales, *El Salto*

«Ze garrantzisia den ere horrelako *Zirriboak eta gero* bezalako proiektuak egotea».

— *Suelta La Olla*, Hala Bedi

«*Zirriborroak eta gero* edo, bestela esanda, kontakizun laburren bilduma bat gaur egun abian diren eta egiteko beste modu batzuk bilatzen dituzten proiektu alternatiboek ikusgarritasuna emateko».

— *Kultur Leihoa*, Euskadi Irratia (EITB)

«*Zirriborroak eta gero* itsasargi bat da ekaitzaldiaren erdian».

— Sofía de Juan, *El Diario de la Educación*

«*Zirriborroak eta gero*: ekimen eta alternatiba errealean etorkizun posibleaz fabulatzea etorkizun katastrofikoaren ideari ihes egiteko».

— *Hoy por Hoy*, Cadena Ser

JSP: 21,50€

Informazio gehiago:

Belén García

prensa@consonni.org

+34 684 320 497